

Η ΠΡΟΚΝΗ ΚΑΙ Ο ΙΤΥΣ

Έβη Τουλούπα
Επίτιμος Έφορος Ακροπόλεως

Το άγαλμα που εκτίθεται στην Αίθουσα των Μεταπαρθενωνείων Εκθεμάτων του νέου Μουσείου Ακροπόλεως με αρ. 1358 βρέθηκε κοντά στον ναό της Αθηνάς Νίκης. Το κεφάλι επισημάνθηκε αργότερα και δεν είναι βέβαιο ότι του ανήκει. Ο Πausanίας, που είχε δει το άγαλμα, λέει ότι είναι το έργο του γλύπτη Αλκαμένη, πράγμα που δεν είναι αποδεκτό από τους αρχαιολόγους.

Έχει αποδοθεί στη μυθική Πρόκνη, κόρη του βασιλιά της Αθήνας Πανδίωνα, γιου του Ερεχθέα. Ο Πανδίων είχε άλλη μια κόρη, την Φιλομήλα, και δυο γιους, τον Ερεχθέα και τον Βούτη.

Ο Τηρέας, βασιλιάς των Θρακών, ήρθε και ζήτησε για γυναίκα του την Πρόκνη και ο Πανδίων δεν μπόρεσε να αρνηθεί, επειδή ο Τειρέας τον είχε βοηθήσει σε κάποια μάχη με τους Θηβαίους για τα σύνορα της χώρας του.

Το ζεύγος έζησε πιθανώς, όχι στη μακρινή Θράκη, αλλά στη Φωκίδα, όπου ζούσαν Θράκες και απέκτησε ένα παιδί, τον Ίτυ. Η Πρόκνη, απομονωμένη στην ξένη χώρα, ζήτησε να δει την αδελφή της και ο άντρας της προθυμοποιήθηκε να πάει να την φέρει. Στο δρόμο της επιστροφής ο Τηρέας ερωτεύθηκε τη Φιλομήλα και την εβίασε. Για να μη μαθευτεί η πράξη του της έκοψε τη γλώσσα και την έκλεισε σε μια καλύβα μακριά από το παλάτι του.

Η Φιλομήλα, μέσα στη δυστυχία της, βρήκε τρόπο να κάνει γνωστό το πάθημά της, εξιστορώντας το γεγονός πάνω σε ύφασμα που μπόρεσε να υφάνει και να στείλει στην αδελφή της. Έτσι η Πρόκνη, γεμά-

τη οργή, μπόρεσε να συναντήσει τη Φιλομήλα και να καταστρώσει μαζί της ένα σχέδιο εκδίκησης, της πιο σκληρής... Σκότωσαν τον Ίτυ και τον προσέφεραν ως γεύμα στον Τηρέα. Αυτός, όταν το αντελήφθηκε, έξαλλος με ένα πελέκι άρχισε να κυνηγάει τις δύο αδελφές. Την ώρα που ετοιμαζόταν να πέσει επάνω τους, εκείνες παρακάλεσαν τους θεούς για σωτηρία. Έτσι μεταμορφώθηκαν σε πουλιά, αηδόνη η Πρόκνη

να φωνάζει ... ιτυ...ιτυ, χελιδόνη η Φιλομήλα να ψευδίζει το όνομα του Τηρέα, ...τι...τι. Ο Τηρέας, κι αυτός, μεταμορφώθηκε σε τσαλαπετεινό που κυνηγάει πάντα τις γυναίκες-πουλιά φωνάζοντας ...που... που!

Σε μια πήλινη μετόπη από τον ναό του Θέρμου της Αιτωλίας, στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, οι δύο γυναίκες εικονίζονται αντιμέτωπες με επιγραφές ΑΗΔΩΝ, ΧΕΛΙΔΩΝ.

Δραματική είναι η σχετική διήγηση του Οβιδίου στις «Μεταμορφώσεις», δραματικές και οι παραστάσεις σε πολλά ερυθρόμορφα αγγεία. Πιο δραματική η στάση του φοβισμένου παιδιού στο σύμπλεγμα της Ακροπόλεως, τη στιγμή

που η μητέρα του, στηριζόμενη στο αριστερό πόδι, στρέφει το κορμί της ελαφρά προς τη μεριά, όπου υψώνει το χέρι που κρατάει το μαχαίρι.

Το άγαλμα της Πρόκνης με τον Ίτυ
στο Μουσείο της Ακρόπολης